

NT2-CAHIER

GRAMMATICA

Een nieuwe kijk op grammaticadidactiek

Margreet Verboog

Boom

© Margreet Verboog en Boom uitgevers Amsterdam, 2017

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van de artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb. 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van artikel 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

Verzorging omslag en binnenwerk: JACKY-O, Rotterdam

ISBN 9789024420407

NUR 110

www.boomuitgeversamsterdam.nl

www.nt2school.nl

www.nt2academie.nl

VOORWOORD

‘Grammatica gaat niet alleen over vormen, het gaat over wat vormen betekenen en wanneer en waarom ze gebruikt worden.’ – D. Larsen-Freeman, *Teaching grammar* (2014)

Waarom is het een *groot huis* en niet een *grote huis*?

De beginnende docent NT2 merkt al snel dat zij met haar mond vol tanden staat bij vragen van de cursisten over grammaticale vormen. Ook al heb je op school of tijdens je studie grammatica gehad, dan nog zijn de vragen van cursisten nieuw. In hoofdstuk 1 bespreken we het verschil tussen schoolgrammatica en de grammatica van je moedertaal.

En is er een regel voor een bepaald verschijnsel of bestaat er geen regel voor? Het is niet altijd nodig om onmiddellijk een grammaticale regel te kunnen produceren. Het handigste antwoord is: ‘Dat zoek ik op en ik kom er de volgende keer op terug.’

Waarom-vragen kunnen vaak het beste worden beantwoord met: ‘Dat is geen waarom, dat is Nederlands.’

In het hedendaagse grammaticaonderwijs wordt aandacht voor de taalvorm ingebed in een functionele, communicatieve activiteit. Dit wordt focus on form (FonF) genoemd.

Twee begrippen die belangrijk zijn bij FonF, zijn output en interactie. Output omdat de cursisten kunnen ontdekken of het goed is wat zij denken over de taalvormen, interactie omdat ze uit de reactie van de ander kunnen opmaken of hun taalgebruik begrijpelijk is (Kuiken, 2015, p. 228).

In dit cahier bespreek ik voorbeelden van taken waarbij grammaticale constructies worden geoefend in een betekenisdragende context, zoals een rangorde maken of elkaar interviewen met de focus op het stellen van vragen met de vraagintonatie.

Dank aan Lieske Adèr, Lydia Blom, Damayanti Gunawan en Indrawati Gunawan voor de uitvoerige feedback en suggesties bij de eerste versie van dit cahier.

Enkele opmerkingen vooraf:

- Voor de duidelijkheid zijn de docenten in dit cahier steeds met ‘zij’ aangeduid, en de cursisten met ‘hij’.

- Op de website bij dit boek staan de voorbeeldzinnen in grote letters, om als voorbeeld op te hangen in het klaslokaal, of om aan de cursisten uit te delen zodat zij ze thuis kunnen ophangen.
- We laten hier de vormaspecten spelling en uitspraak grotendeels buiten beschouwing, met uitzondering van de werkwoordspelling. Daarvoor is kennis van de grammatica noodzakelijk (ik word/jij wordt).
- Dit cahier is geen uitputtende beschrijving van de grammatica. Dat is onmogelijk in dit korte bestek. Daarvoor bevelen we de *Nederlandse grammatica voor anders-taligen* (Fontijn & Pescher-ter Meer, 2008) aan. Geen enkel ander boek bevat zo'n uitvoerige beschrijving van de ins en outs van het Nederlands, met voorbeelden. Dit boek is een aanrader voor iedere docent.

INHOUD

1	Inleiding	9
1.1	Het begrip grammatica	9
1.2	Knelpunten bij grammaticadidactiek	10
1.3	Betekenis en regels	11
1.4	Grammatica in de praktijk	14
1.5	Grammatica in het ERK en de eisen bij spreken en schrijven op de examens	16
2	Beregelde vormen met betekenis en eenvoudige uitleg	18
2.1	Meervoud – pluralis	18
2.2	Ontkenning – negatie	19
2.3	(Rang)telwoorden – numeralia	21
2.4	Vragen en vraagwoorden – interrogativa	22
2.5	Persoonlijk voornaamwoord – personaal pronomen	25
2.6	Wederkerend voornaamwoord – reflexief pronomen	26
2.7	Bezittelijk voornaamwoord – possessief pronomen	27
3	Beregelde vormen met betekenis en complexere uitleg	28
3.8	Verkleinwoord – diminutief	28
3.9	Trappen van vergelijking – comparatief en superlatief	29
3.10	Werkwoord – verbum, gebruik	31
3.11	Werkwoord – verbum, vorm	36
3.12	Bijzinnen en voegwoorden – conjuncties	37
3.13	Het woordje <i>er</i> – adverbium <i>er</i>	38
4	Weinig of niet beregelde vormen met betekenis	40
4.14	Bijwoord – adverbium	40
4.15	Voorzetsel – prepositie	41
4.16	Hulpwerkwoorden met infinitief zonder <i>te</i>	42
4.17	Werkwoorden met (<i>om</i> +) <i>te</i> + het hele werkwoord (infinitief)	44
5	Grammaticale vormen zonder betekenis met eenvoudige uitleg	47
5.18	Uitgang van het bijvoeglijk naamwoord – adjectief	47
5.19	Aanwijzend voornaamwoord – demonstratief pronomen	48
5.20	Betrekkelijk voornaamwoord – relatief pronomen	48

6	Grammaticale vormen zonder betekenis met complexere uitleg	50
6.21	Werkwoordspelling	50
6.22	Woordvolgorde – syntaxis	51
7	Grammaticale vormen zonder betekenis met (bijna) geen regels	54
7.23	Lidwoord – partikel	54
7.24	Vaste verbinding met voorzetsel	55
7.25	Onregelmatig werkwoord	56
7.26	Scheidbaar werkwoord – separabel verbum	56
7.27	Wederkerend werkwoord – reflexief verbum	57
8	Dictoglos: een tekst reconstrueren	59
9	Feedback geven op grammaticale fouten	60
	Literatuur	62
	Alfabetische lijst van grammaticale categorieën	63

 Op www.nt2school.nl vind je:

- de voorbeelden op A4-formaat om op te hangen in het klaslokaal
- een oefening voor paragraaf 4.17

1 INLEIDING

1.1 Het begrip grammatica

Wat bedoelen we als we in het NT2-onderwijs over grammatica praten?

De grammatica waarover we spreken in het onderwijs Nederlands als tweede taal, is de grammatica die wij, moedertaalsprekers, met een aangeboren systeem in ons hoofd bouwen vanaf onze geboorte. Dit systeem wordt sinds Chomsky, een Amerikaanse taalkundige, het Language Acquisition Device (LAD) genoemd. Het verwerven van de regels van iedere taal gaat bij jonge kinderen zonder moeite of uitleg, maar bij volwassenen vaak moeizaam. Er zijn ook aanwijzingen dat een tweede taal bij volwassenen op een andere plaats in de hersenen terechtkomt. Of die tweedetaalleerders nog over een LAD beschikken, is een punt van discussie. In ieder geval is het zo dat zij de grammaticale regels (maar ook de uitspraak) van de taal niet gemakkelijk verwerven. Dan kunnen leren en oefenen het taalleerproces versnellen.

Iedere beginnende NT2-docent kent het fenomeen dat een cursist iets vraagt over een grammaticaal verschijnsel, en dat je de regels niet kent. Ook komt het voor dat je niet eens weet of er een regel is. En dat geldt voor alle docenten, ook als ze Nederlands of Taalwetenschap gestudeerd hebben. Het gaat dan om taalregels die wij zelf als jong kind automatisch hebben verworven, maar nooit expliciet hebben geleerd.

Wat we, eenmaal op school, grammaticaonderwijs noemen, is iets geheel anders, namelijk spelling, werkwoordspelling, zinsdelen en woordsoorten benoemen. Dat noemen we een prescriptieve grammatica: de goede vorm wordt voorgeschreven. Dit heeft meestal betrekking op schrijven, waar de vorm meer vastligt dan bij spreken. Bijvoorbeeld: veel mensen zeggen *hij heb*, *hun gaan*, maar ze weten wel dat je moet schrijven: *hij heeft*, *ze gaan*.

En ten slotte is er nog de wetenschappelijke grammatica: de ANS, die het Nederlands beschrijft, zie <http://ans.ruhosting.nl>. De ANS gaat beschrijvend te werk, dat wil zeggen dat ze niet voorschrijft hoe iets moet, maar dat ze de vormen en constructies die in het taalgebruik voorkomen, registreert en bespreekt. De ANS is handig om iets op te zoeken, maar voor het dagelijkse gebruik is de *Nederlandse grammatica voor anderstaligen* (Fontein & Pescher-ter Meer, 2008) eenvoudiger en compacter.

1.2 Knelpunten bij grammaticadidactiek

We bespreken eerst een aantal discussiepunten met betrekking tot grammaticadidactiek, die de afgelopen jaren in het werkveld aan de orde waren:

- Wat is het leerdoel van de taalleerder, en hoezeer helpt kennis van de grammatica daarbij? Dit heeft onder andere te maken met hoeveel iemand gaat schrijven en op welk niveau. Kort samengevat heeft dit zeker zin bij iedereen die een studie of opleiding wil gaan volgen en daarvoor Staatsexamen I of II wil doen. We laten in paragraaf 1.5 zien wat er bij spreken en schrijven in het Europees Referentiekader (ERK) wordt gevraagd aan grammatica, en de eisen die in de examens worden gesteld.
- Op welk moment heeft het zin om grammaticale regels uit te leggen? In ieder geval niet bij beginners, omdat het een te abstract onderwerp is om over te praten en dan ook nog niet toegepast kan worden. Praten over eigenschappen van taal is metalinguïstiek, en dat is niet eenvoudig.
- Wat is de aard van de grammaticale regel? Heeft deze alleen betrekking op de vorm, of geeft hij ook betekenis aan de zin? Denk aan het enkelvoud/meervoud of de trappen van vergelijking, die hebben betekenis. Of de persoonlijke voornaamwoorden: als je die niet goed kunt maken, heb je een probleem. Het verschil tussen *de* en *het*, daarentegen, of daarvan afgeleide woorden, *die/dat*, *grote/groot*, geven geen betekenis aan de zin.
- Het opleidingsniveau speelt een grote rol. Als mensen in hun eigen taal geen inzicht hebben verworven in de grammaticale structuur van de taal, zal dat in het Nederlands heel moeilijk worden.

Zoals de cursist die toen ik de regels van het werkwoord illustreerde met als voorbeeld het werkwoord 'lopen' na een poosje zei: 'Wat is er toch met dat lopen? Je hebt het er altijd over.' Dat was een eyeopener voor me, ik merkte dat dit soort uitleg voor deze cursisten geen enkele zin heeft. Zij komen niet los van de betekenis.

- Welke regels hebben zin? Sommige regels zijn behoorlijk gecompliceerd, denk aan het verschil tussen *te* en *om te*, de verkleinwoorden, de woordvolgorde in de zin.

In het algemeen zullen we beginnen met vormen die betekenis dragen, en bij beginners maar een klein deel van de vormen en de uitzonderingen laten zien. De docent die dol is op het uitleggen van grammatica, moet zich inhouden.

- Een discussiepunt in de NT2-wereld is het volgende: moet grammatica alleen reactief (in antwoord op fouten of vragen van de leerders) worden aangeboden, of ook proactief, gebaseerd op een grammaticale leerlijn? Hierover is het laatste woord nog niet gezegd. Een mix van beide lijkt ons hier het antwoord, waarbij de veelvoorkomende en betekenisdragende vormen in de leerstof zijn opgenomen en andere vormen alleen aan bod komen als ernaar gevraagd wordt, of als de docent veel fouten constateert, en dan meestal alleen als voorbeeld, met een paar voorbeeldzinnen.
- Ten slotte is een deel van de grammaticale verschijnselen helemaal niet beregeld. Het is bijvoorbeeld niet mogelijk om regels te geven voor sterke en zwakke werkwoorden, voor scheidbare of niet-scheidbare werkwoorden, en voor vaste voorzetselcombinaties. Deze verschijnselen kunnen dus uitsluitend aangeleerd worden door ze uit het hoofd te leren, zoals woordenschat. Dat is niet makkelijk, maar het is wel mogelijk.
- Vaak is al beschreven wanneer en aan wie je beter geen uitleg van grammaticale vormen kunt geven. Wij willen het in dit cahier anders aanpakken en geven aan wanneer, aan wie en hoe we effectief de verschillende vormen kunnen behandelen.

1.3 Betekenis en regels

We gaan eerst de volgende grammaticale verschijnselen nader bekijken:

- a. Wat zijn betekenisdragende en wat zijn niet-betekenisdragende grammaticale categorieën?
- b. Wat zijn beregelde en wat zijn onberegelde vormen?

Met deze criteria als uitgangspunt hebben we hieronder een schema gemaakt. Dat kan helpen om te besluiten of je een regel wel of niet gaat uitleggen en er oefeningen voor wilt geven. Dit is uiteraard geen voorschrift, maar een handreiking voor het nemen van beslissingen over wel of geen uitleg van een regel en/of wel of niet oefenen.

	Eenvoudige regels	Complexere regels met uitzonderingen	(Bijna) niet beregeld
Betekenis	1 Meervoud 2 Ontkenning 3 (Rang)telwoorden 4 Vragen/vraagwoorden 5 Persoonlijk voornaamwoord 6 Wederkerend voornaamwoord 7 Bezittelijk voornaamwoord	8 Verkleinwoorden 9 Trappen van vergelijking 10 Werkwoorden, gebruik 11 Werkwoorden, vorm 12 Bijzinnen en voegwoorden 13 Het woordje <i>er</i>	14 Bijwoorden 15 Voorzetsels 16 Modale hulpwerkwoorden 17 Constructies met (<i>om +</i>) <i>te +</i> infinitief
Geen betekenis	18 Uitgang bijvoeglijk naamwoord 19 Aanwijzend voornaamwoord 20 Betrekkelijk voornaamwoord	21 Werkwoordspelling 22 Woordvolgorde	23 Lidwoorden 24 Vaste verbindingen met voorzetsels 25 Onregelmatige werkwoorden 26 Scheidbare werkwoorden 27 Wederkerende werkwoorden

De conclusie die we hieruit kunnen trekken, is dat we voorrang geven aan vormen met betekenis en dat we alleen eenvoudige regels uitleggen. Dat komt overeen met het eerste vak van de tabel, waarin we juist die vormen zien staan, die in de meeste methodes al in het begin aan bod komen. Grammatica moet cyclisch worden aangeboden, in het begin eenvoudig, zonder uitzonderingen, later uitgebreider, met uitzonderingen.

Verrassend veel grammaticale verschijnselen hebben geen regels. We kunnen bijvoorbeeld niet uitleggen waarom een werkwoord onregelmatig is, of scheidbaar. Voor de lidwoorden zijn er wel een paar regels (verkleinwoorden krijgen **altijd** *het*, meervouden en woorden die mensen aanduiden: de chef, de koning, krijgen *de*), maar die gelden slechts voor een klein deel van de woorden.

Niet-beregelde vormen kunnen niet worden uitgelegd, maar alleen worden geleerd als woordenschat.

Nu bekijken we vanuit de leerders op welke manier we het beste grammatica kunnen aanbieden:

	Op weg naar A1	Op weg naar A2	Op weg naar B1 of B2
Hoogopgeleid	Eenvoudige voorbeeldzinnen Spelletjes Naspreken	Voorbeeldzinnen Eenvoudige regels Naspreken Schriftelijke en mondelinge oefeningen	Voorbeeldzinnen Complexere regels met uitzonderingen Schriftelijke en mondelinge oefeningen
(Deel van) voortgezet onderwijs	Eenvoudige voorbeeldzinnen Naspreken Spelletjes	Voorbeeldzinnen Eenvoudige regels Schriftelijke en mondelinge oefeningen Naspreken	Voorbeeldzinnen Complexere regels met uitzonderingen Schriftelijke en mondelinge oefeningen
Weinig of geen schoolervaring	Eenvoudige voorbeeldzinnen Naspreken Spelletjes	Voorbeeldzinnen Eenvoudige oefeningen (invullen) Naspreken	<i>(Deze categorie komt minder voor. De nadruk ligt dan op communicatie.)</i>

Je ziet bijvoorbeeld dat we voor niveau A1 wel voorbeeldzinnen en spelletjes doen, maar geen oefeningen of uitleg van regels. Dit schema is bedoeld om suggesties voor voorbeelden en oefeningen aan op te hangen. Het moet niet worden gezien als voorschrift, maar als leidraad. In dit cahier zullen de oefeningen en taken steeds zijn voorzien van een aanduiding van deze categorieën, zodat de gebruiker weet wanneer en voor wie ze bedoeld zijn. De niveau-aanduiding moet worden gezien als ‘vanaf’: je kunt de oefeningen ook doen op alle hogere niveaus.

Wat zijn de optimale condities voor grammaticaonderwijs en hoeveel expliciete aandacht moet er in de instructie aan gewijd worden?

Ellis (2006) zegt hierover:

- Vorm en betekenis moeten aandacht krijgen; de leerders moeten de kans krijgen om vormaspecten in betekenisvolle taken te oefenen.
- Focus meer op de vormen die problemen opleveren.
- Expliciete grammaticalessen hebben meer zin op midden- en hoog taalniveau.
- Let op input (begrip) en output (productie).
- Incidenteel aandacht aan de vorm besteden is goed omdat daarbij fouten aan de orde komen die de leerders maken terwijl ze met betekenisvolle communicatie bezig zijn.
- Correctie kan leren makkelijker maken als er sprake is van een mix van impliciete en expliciete feedback. Zie over feedback verder hoofdstuk 9.

De volgorde waarin grammaticale vormen door de leerders van een tweede taal worden verworven, is op een paar aspecten na niet bekend. Wel zijn er aanwijzingen voor interferentie vanuit de moedertaal, bijvoorbeeld bij de werkwoordsvormen. Dat betekent dat mensen met een verschillende moedertaal andere fouten maken. De enige manier om dit te ondervangen is een cyclische benadering van de grammatica.

Een beginnende cursist maakte geen vraagintonatie in zijn vragen. Om hem te helpen stelde ik hem een vraag en deed daarbij mijn hand omhoog: 'Waar woon jij?' Daarop zei hij met een goede intonatie: 'Waar jij woont?' Een duidelijk voorbeeld van iemand die nog niet aan inversie toe was.

Vaak zullen hoger opgeleide cursisten vragen naar meer grammatica, en vooral naar meer uitleg van grammatica. Dit heeft te maken met de manier waarop ze ooit zelf vreemdetalenonderwijs hebben genoten in hun eigen land. Leg uit dat wij een moderne, functionele manier van taalleren hebben, die wetenschappelijk onderzocht is. Je kunt hen ook, als ze dat willen, verwijzen naar grammaticaboeken voor andersstaligen. Denk eraan dat een grammaticaboek voor Nederlanders voor hen geen nut heeft. Hoogopgeleide gevorderde cursisten die een analytische kijk op taal hebben en meer willen weten, kun je de *Nederlandse grammatica voor anderstaligen* aanraden. Ook de digitale ANS is voor hen interessant: <http://ans.ruhosting.nl>.

1.4 Grammatica in de praktijk

Voorop staat dat het leren van grammatica een cyclisch proces is, waarbij de uitleg, voorbeelden en oefeningen een aantal malen langskomen. De eerste keer zal dat eenvoudig, met voorbeelden en een simpele regel, gebeuren, later uitgebreider, met uitzonderingen erbij. Dat kan zijn omdat de methode er aandacht aan besteedt, maar ook omdat het verschijnsel tijdens de les plotseling opduikt. Dan is het handig als je dit cahier bij de hand hebt, met handvatten voor het behandelen van grammaticale vormen.

Eenvoudige regels hebben een aantal duidelijke kenmerken (Kuiken, 2015, p. 239):

- zo bruikbaar mogelijk = zo eenvoudig mogelijk: als ... dan ...;
- zo concreet mogelijk: als duur, dan -der (duurder);
- zo weinig mogelijk termen: zwak, sterk, lidwoord;
- zo veel mogelijk sprekende termen: (on)regelmatig, de- en het-woorden, et cetera;

- zo geldig mogelijk: de regel moet (bijna) altijd opgaan;
- zo veel mogelijk ‘ophangers’: voorbeelden, ezelsbruggetjes, kleuren, pijlen, et cetera.

In het schema staat **naspreken** genoemd als werkvorm. Als materiaal om mondeling grammaticale vormen te oefenen zijn *Taalpingpong* (Van Schaijik, 2008), *Taaltempo* (Kuiper, 2011) en *Taalraps* (Adèr & Verboog, 2016) heel geschikt. Ze zijn gebaseerd op het naspreken en inslijpen van zinnetjes. In *Taalpingpong* en *Taalraps* staat bij elke oefening welke grammaticale vormen geoefend worden. *Taaltempo* is bedoeld voor hoger opgeleiden en hogere taalniveaus. Een voorbeeld van hoe je *Taalpingpong* kunt gebruiken:

Meestal laat ik de cursisten eerst in duo's oefenen, eerst met kijken en daarna antwoorden zonder te kijken. Daarna klassikaal, feedback op uitspraak, onbekende woorden en uitdrukkingen behandelen, eventueel toelichting op de grammatica. Voor langzame leeders huiswerk en de volgende les nog een keer.

Tip: Bij *Taalraps* helpt de ritmische begeleiding van de raps om ze te onthouden. In het register staat vermeld welke vorm geoefend wordt, en onder de raps worden ideeën voor oefeningen gegeven. Het is heel goed mogelijk om zelf als docent een rap te maken van grammaticale vormen: *Ik ga weg, straks ga ik weg. Ik was ziek, gisteren was ik ziek.*

Deze oefeningen zijn wel geschikt om grammaticale vormen in te slijpen, maar het is niet reëel om te verwachten dat ze daarna in spontane spraak en schriftelijk werk zullen worden gebruikt. Om automatisch de grammaticale regels te kunnen toepassen is veel oefening nodig in het gebruiken van de taal. Eerst in geleide situaties: vraag-en-antwoord-spelletjes, dialogen en enquêtes, en daarna in een vrije dialoog, een korte spreekbeurt of een discussie. Daarbij is het van groot belang dat de vorm die centraal staat als leerdoel (bijvoorbeeld de voltooide tijd), **vooraf expliciet** genoemd wordt.

De in dit cahier verzamelde oefeningen zijn bedoeld als voorbeeld voor mogelijke werkvormen. Docenten kunnen ermee variëren of ze voor een ander grammaticaal aspect gebruiken.

Larsen-Freeman (2014) noemt het rollenspel als een effectieve manier om met grammaticale vormen te oefenen. De docent kan vooraf een leerdoel benoemen en zinnen bedenken met de groep. Met een rollenspel is het ook mogelijk om formeel en infor-

meel taalgebruik te oefenen, door het kiezen van de setting: bij de dokter, of met een buurvrouw.

1.5 Grammatica in het ERK en de eisen bij spreken en schrijven op de examens

Het is voor docenten die hun cursisten moeten voorbereiden op een van de NT2-examens, uiteraard van groot belang dat zij weten wat de eisen zijn bij de verschillende examens. Ook de cursisten moeten op de hoogte zijn van de eisen. Het basisexamen inburgering in het buitenland heeft spreken op A1-niveau, het Inburgeringsexamen spreken en schrijven op A2-niveau, Staatsexamen NT2 I spreken en schrijven op B1-niveau, en Staatsexamen NT2 II spreken en schrijven op B2-niveau. De eisen voor de grammaticale correctheid zijn bij de onderdelen gesprekken voeren, spreken en schrijven van het ERK identiek.

De beschrijving van de grammaticale correctheid die hoort bij de niveaus van het ERK, is als volgt:

A1	A2	B1	B2
Toont slechts beperkte beheersing van enkele eenvoudige grammaticale constructies en zinspatronen in een geleerd repertoire.	Gebruikt een aantal eenvoudige constructies correct, maar maakt nog stelselmatig elementaire fouten, bijvoorbeeld door verschillende tijden door elkaar te gebruiken en niet te letten op congruentie; toch is meestal wel duidelijk wat hij of zij probeert te zeggen.	Maakt met een redelijke mate van nauwkeurigheid gebruik van een repertoire van veelgebruikte 'routines' en patronen die bekend zijn van meer voorspelbare situaties.	Toont een betrekkelijk grote beheersing van de grammatica. Maakt geen vergissingen die tot misverstanden leiden.

Bron: Taalprofielen 2015, Enschede: SLO. Zie: www.erk.nl/docent/niveaubeschrijvingen/niveaucriteriaAlle.pdf.

We zien dat de eisen heel globaal gesteld zijn. Daardoor komen in de verschillende examens ook verschillende eisen voor. Het is daarom belangrijk dat je op de hoogte bent van de scoring en normering van het examen waar je cursisten naar toe werken.

Voor de inburgeringsexamens op A1- en A2-niveau zijn voorbeeldexamens beschikbaar:

www.naarnederland.nl/voorbereidin/voorbeeldexamens en

www.inburgeren.nl/examen-doen.jsp.

Van de inburgeringsexamens kunnen de scoringsvoorschriften worden bekeken op www.inburgeren.nl/ketenpartners/examens/inburgeringsexamen, van de Staatsexamens NT2 I en II zijn de scoringsvoorschriften en de normering te zien op www.staatsexamensnt2.nl/item/voorbeeldexamens. Cursisten die deze examens willen gaan doen, moeten weten hoe er gescoord wordt. Inhoud blijkt veel zwaarder te tellen dan grammatica en spelling. Dat is belangrijke informatie voor de kandidaten.

Een voorbeeld van Staatsexamen II Schrijven:

Het aantal te behalen punten bij de vormaspecten: 18

Verdeling over de beoordelingsaspecten: Grammaticale correctheid 14;

Spelling 4

Totaal aantal opdrachten: 11

Maximumscore: 48 punten; cesuur (laagste voldoende): 30 punten

Dit betekent dat iemand met geen enkel punt voor grammaticale correctheid nog een voldoende kan hebben. Bij Staatsexamen II Spreken en bij Staatsexamen I is dit nog sterker het geval.

2 BEREGELDE VORMEN MET BETEKENIS EN EENVOUDIGE UITLEG

2.1 Meervoud – pluralis

Op weg naar A2: Er zijn drie soorten meervouden bij de zelfstandige naamwoorden: -s, -'s en -en.

Woorden op -el, er, -en, -em, -erd, -e, -ie, en alle verkleinwoorden krijgen in het meervoud een -s. Ook leenwoorden hebben meestal een -s.

Woorden op -a, -o, -u, -y en -i hebben een meervoud op -'s.

Alle andere woorden krijgen -en in het meervoud. Daarbij gaat de spelling van de klinkers een rol spelen.

tafel – tafels, jongen – jongens, vakantie – vakanties
---

auto – auto's, taxi – taxi's, baby – baby's
--

maan – manen, man – mannen

Op weg naar B1: Woorden op -s en -f krijgen vaak, maar niet altijd een meervoud met z en v:

huis – huizen, mens – mensen, brief – brieven, fotograaf – fotografen
--

Er zijn veel uitzonderingen op deze regels. Die kunnen het beste aan de orde komen als het woord aan bod komt; dan worden ze gelijk met het woord onthouden.

De meervouden hebben als lidwoord alleen *de* = bepaald en $\emptyset$ = onbepaald. De bijvoeglijke naamwoorden hebben in het meervoud altijd de uitgang -e, net als *onze*, *welke*.

Niet-telbare woorden hebben geen meervoud:

rijst, muziek, gezondheid

Op weg naar A1: Voorraad opsommen

Leerdoel: telbare en niet-telbare woorden onderscheiden

Tijdsduur: 10 minuten

Groepsindeling: groep

Begin met een zin als: 'In mijn keuken heb ik wortels.' De eerste persoon naast je zegt: 'In mijn keuken heb ik wortels en suiker.' De volgende zegt: 'In mijn keuken heb ik wortels, suiker en een paar eieren.' Ga door tot het te lang wordt om te onthouden, en begin dan opnieuw. Na afloop schrijven we op wat telbaar en niet telbaar is, en vergelijken we de lijstjes om te zien of het goed is.

Variant: In mijn kast heb ik ..., in mijn huis heb ik ..., in mijn stad/dorp heb ik ...
Nog een variant: winkel-situatie spelen: Heeft u suiker? Nee, ik heb geen suiker. Heeft u appels? Nee, ik heb geen appels. Daarbij wordt ook de ontkenning meegenomen. (Verboog, 2009)

Op weg naar A2: In de winkel

Leerdoel: enkelvoud en meervoud gebruiken

Tijdsduur: 20 minuten

Groepsindeling: groep en tweetallen

We gaan de winkel-situatie spelen, en oefenen eerst met tweetallen. De klant vraagt naar meer dan één artikel, de winkelier heeft er maar één. 'Mag ik twee stokbroden van u?' 'Sorry, ik heb maar één stokbrood.' Vooraf kun je een soort winkel afspreken, of meer dan één soort.

Het doel moet duidelijk zijn. Na de oefenfase mogen een paar cursisten de winkel-situatie nog eens spelen voor de groep. Dan kan iedereen meedoen aan de evaluatie.

2.2 Ontkenning – negatie

Op weg naar A2: Het gebruik van *niet* of *geen* is voor veel leerders lastig. We gebruiken altijd niet, behalve vóór een onbepaald zelfstandig naamwoord, dus als ontkenning van *een* of geen lidwoord.